

Uspjeh u društveno-humanističkim znanostima: perspektiva studenata/ica Sveučilišta u Zadru

Golec, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:340733>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-14**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za sociologiju

Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

Nikolina Golec

**Uspjeh u društveno-humanističkim znanostima:
perspektiva studenata/ica Sveučilišta u Zadru**

Završni rad

Zadar, 2019.

Sveučilište u Zadru
Odjel za sociologiju
Preddiplomski sveučilišni studij sociologije (dvopredmetni)

**Uspjeh u društveno-humanističkim znanostima: perspektiva studenata/ica
Sveučilišta u Zadru**

Završni rad

Student/ica:
Nikolina Golec

Mentor/ica:
Doc. dr. sc. Sven Marčelić

Zadar, 2019.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Nikolina Golec**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Uspjeh u društveno-humanističkim znanostima: perspektiva studenata/ica Sveučilišta u Zadru** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. rujna 2019.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Cilj i svrha	3
3. Problemi i polazišta	4
3.1. <i>Mladi i percepcija uspjeha</i>	4
3.2. <i>Promjene u visokome obrazovanju</i>	5
3.3. <i>Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije</i>	5
3.4. <i>Kvaliteta visokog obrazovanja</i>	6
3.5. <i>Čemu teže hrvatski studenti?</i>	7
3.6. <i>Profesionalni ciljevi i usklađivanje s potrebama tržišta rada</i>	9
4. Istraživačka pitanja	11
5. Metoda i uzorak	12
6. Rezultati istraživanja i rasprava	14
6.1. <i>Ljubav prema znanosti koja se studira ili „nešto drugo“?</i>	14
6.2. <i>Znanosti nesvodive na ekonomski profit</i>	17
6.3. <i>„Svi smo jednaki, ali neki su jednakiji od drugih“ -Imamo li svi iste šanse za uspjeh?</i>	19
6.4. <i>Budućnost mladih- prilgodba ili bijeg</i>	22
7. Zaključak	25
8. Prilozi	27
8.1. <i>Prilog 1. Upisne kvote po znanstvenim područjima</i>	27
8.2. <i>Prilog 2. Protokol</i>	27
8.3. <i>Prilog 3. Kodna matrica</i>	28
8.4. <i>Prilog 4. Najtraženija zanimanja</i>	30
9. Literatura	31

Uspjeh u društveno-humanističkim znanostima: perspektiva studenata/ica Sveučilišta u Zadru

Sažetak

Cilj provedenoga istraživanja u prikazanome radu bio je opisati kako studenti/ice Sveučilišta u Zadru gledaju na studiranje, vlastitu struku i mogućnosti te na budućnost. Posljednjih godina, napretkom znanosti i tehnologije prioritet se stavlja na prirodne i tehničke znanosti kojima se može ostvariti dobar ekonomski profit. Time studenti/ice društveno-humanističkih znanosti i općenito spomenuto područje znanosti ostaju po strani i ne pridaje im se značaj. Upravo iz ovoga razloga važna je percepcija studenata/ica kako bi se obratila pažnja na to i spomenuti problemi uzeli u obzir u nekoj budućoj reformi obrazovanja što je i svrha provedenoga istraživanja. Provedeno je kvalitativno istraživanje i to kroz četiri fokus-grupe sa studentima/icama odjela za germanistiku, talijanistiku (smjer prevoditeljski), odjela za klasičnu filologiju te odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja Sveučilišta u Zadru. Ove struke su odabrane za uzorak jer su se pokazale deficitarnim ili suficitarnim na tržištu rada. Iz provedenoga istraživanja proizlazi zaključak da studenti/ice društveno-humanističkih znanosti smatraju vlastitu struku važnom, ali su svjesni njezinoga nepovoljnoga položaja na tržištu rada. Upravo su zbog toga otvoreni odlasku u inozemstvo i pokušaju uspjeha u stranoj zemlji radom u vlastitoj struci, ali i povratku u Hrvatsku.

Ključne riječi: studenti, društveno-humanističke znanosti, tržište rada, fokus-grupa

The success in Humanities and Social Sciences: the perspective of students of University of Zadar

Abstract

The goal of the conducted research was to present how students, at the University of Zadar, perceive their college study programs, their own profession and possibilities college education provides for their future plans. As science and technology develop at a fast pace, the focus is put on scientific areas of college programs which can greatly contribute to the economical growth of the country. That way students taking courses on social and humanic scientific branches are neglected since their areas of education are perceived as unimportant. That is why the focus is on the problem where the opinions of students are most important so the following would be addressed in some future educational reform, which is the aim of the conducted research. Qualitative research method was used in the form of four interviews (focus-groups) with students from various departments being department of German language, department of Italian language (program for translators), department of classical filology and finally the department of teacher and preschool teacher education. The focus is put on the above mentioned professions as they are proven to be deficit and unnecessary on our employment market. The result of the conducted research follows statements and claims of students (of social areas of science) who consider their professions important but are aware of the unimportance of the earlier mentioned on the employment market of Croatia. Because of this problem they are determined to leave the country and try to succeed abroad.

Keywords: students, social sciences, employment market, focus-group

1. Uvod

Od utemeljenja sveučilišta kao obrazovne institucije ono ima dvije temeljne dimenzije: poučavanje i istraživanje u područjima različitih znanosti. Još je od pamtivijeka znanost bila sama sebi svrha. Temeljila se na teoriji, a u središtu promatranja bio je čovjek i njegovo postojanje. Autorica Vidulin-Orbanić (2007) u svom radu navodi kako se u razdoblju antike velika pažnja pridavala njegovanju znanosti i obrazovanju, a zadaća je bila formirati i odgojiti čovjeka čija će područja osobnosti biti usklađena te će on kao takav biti savjestan vladar. Kasnije, kako se znanost razvijala obrazovanjem se nastojala smanjiti nepismenost među stanovništvom, a pristup visokome obrazovanju imali su povlašteni slojevi društva. Vodeće znanosti koje su se poučavale na fakultetima bile su medicina, pravo, teologija i filozofija. U novome vijeku građanstvo doživljava procvat, a polako se formira moderni obrazovni sustav. Tako je i građanski sloj sve veći naglasak stavljao na visoko obrazovanje jer je on bio ulaz za vodeće položaje u društvu. Dvadeseto stoljeće bilo je izrazito turbulentno te je obilježeno brojnim promjenama, a nakon Drugoga svjetskog rata svijet je zahvatio proces globalizacije. Procesom globalizacije čitav svijet i sve njegove sfere, a time i znanost promijenjene su.

Prema Barbariću (2013) prvom industrijskom revolucijom i svim daljnjim napretkom znanosti i tehnologije, od znanosti se očekuje da bude opipljiva, primjenjiva te da donosi određeni ekonomski profit. Sve se više radi na tome da se preko znanosti manipulira svjetskim tržištem te je sva politika orijentirana ka tome da se preko znanosti ostvaruje bogatstvo. Između ostalog, došlo je i do transformacije na tržištu rada i potreba za radnom snagom. Iz tog razloga, danas se sve polaže u tehničke i prirodne znanosti jer je preko njih to najlakše ostvariti. Kako društveno-humanističke znanosti ne bi ostale po strani i one su se podredile zahtjevima vremena te su se preoblikovale za potrebe svjetskoga tržišta gdje je glavni cilj ostvarenje ekonomske dobiti. Drugim riječima, društveno-humanističke znanosti su se u potpunosti transformirale i poprimile obilježja prirodnih i tehničkih znanosti te nastoje poprimiti bilo kakav oblik mjerljivosti i opipljivosti. Dakle, kao što postoje prirodni zakoni u prirodnim i tehničkim znanostima, tako se pokušalo postići i s društvenim i humanističkim znanostima kako bi se za društvene fenomene utvrdili određeni zakoni i time one postale u potpunosti mjerljive. Međutim, time su spomenute znanosti izgubile svoj prvotni značaj i glavno obilježje da budu same sebi svrha. One što brže i bolje nastoje pripremiti studente/ice za tržište rada. Time se pojavila treća dimenzija sveučilišta, a to je ekonomska dimenzija. Upravo ekonomska

dimenzija upućuje na to kako bi sveučilište kao mjesto gdje se stječe najviši stupanj obrazovanja trebalo pripremiti studente za tržište rada.

Međutim, u Republici Hrvatskoj postoji nesrazmjer između upisnih kvota na fakultetima i potreba tržišta rada. Drugim riječima, prema upisnim kvotama dominiraju društvene znanosti koje zauzimaju trećinu upisnih mjesta. S druge strane, ranije je spomenuto da svijet svakim danom prolazi kroz proces globalizacije koji donosi sve veći napredak znanosti i tehnologije. U svemu tome tehničke znanosti imaju veliku ulogu, a zauzimaju samo 25% ukupnih upisnih mjesta¹. Prevagnuće upisnih mjesta u korist društvenih znanosti izazvalo je neuravnoteženost u redovima diplomiranih studenata/ica koji izlaze na tržište rada. Naime, profili stručnjaka koji izlaze iz sustava visokoga obrazovanja ne poklapaju se s onime što poslodavci i tržište rada traže. Razlog tome leži u činjenici da su upisne kvote rezultat želja visokih učilišta, a ne potreba tržišta rada (Babić, Matković i Šošić, 2006).

Upravo iz navedenih činjenica postavljaju se pitanja: Rezultira li to razočaranjem studenata glede toga što se studira? Gube li društveno-humanističke znanosti svoju vrijednost zbog masovnog obrazovanja? Je li studij društveno-humanističkih znanosti loša poslovna odluka? Kakva je percepcija budućnosti studenata društveno-humanističkih znanosti? Osim navedenih pitanja ovaj je rad potaknut i i težnjom da se obrati pažnja na dobivene rezultate koje bi svakako valjalo uvažiti u nekim budućim reformama obrazovanja. Obzirom da su društveno-humanističke znanosti nekad bile simbol za znanost, danas „padaju“ u drugi plan te se prednost daje drugim znanostima, a na tržištu rada sve su manje tražene. Jedni od glavnih protagonista u cijeloj situaciji su studenti/ice društveno-humanističkih znanosti te je važno čuti i njihovu perspektivu o svemu tome. U radu je prikazano kvalitativno istraživanje o studentima društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru kako bi se stekao dublji uvid u studiranje, njihovu struku te planove za budućnost.

Kako bi se razumjelo samo istraživanje, u nastavku su prikazana polazišta i problemi, odnosno, objašnjava se koje probleme društva percipiraju mladi kao i faktore uspjeha u njemu, koje su se promjene dogodile u visokome obrazovanju i njegovoj kvaliteti, kakve su aspiracije i profesionalni ciljevi hrvatskih studenata te kakvi su oni u odnosu na potrebe tržišta rada. Nakon toga slijede ciljevi i istraživačka pitanja, metodologija koja se koristila u istraživanju, analizirani rezultati i rasprava te naposljetku zaključak.

¹ Vidi: Prilog 1.

2. Cilj i svrha

Cilj ovoga rada je opisati iskustvo studiranja studenata/ica društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru, viđenje vlastite struke i mogućnosti koje ona daje te njihov pogled na budućnost.

Svrha istraživanja je prikazati položaj društveno-humanističkih znanosti i studenata spomenutih znanosti u današnjem svijetu i time pokazati na što valja obratiti pažnju u potencijalnim reformama u budućnosti.

3. Problemi i polazišta

3.1. Mladi i percepcija uspjeha

Uspoređujući najveće probleme hrvatske stvarnosti, Ilišin (2017) u svojem longitudinalnom istraživanju provedenom u tri navrata prikazuje da mladi ističu nezaposlenost kao vodeći problem. Nezaposlenost zahvaća sve dobne skupine te je popraćena problemom mita i korupcije, a trud i upornost se ne cijene i ne nagrađuju. Sve ovo usporava i blokira mlade u njihovom progresu te im sužava mogućnosti, a time i pogled u budućnost koja bi trebala biti perspektivna i u kojoj se mogu ostvariti. Kako bi se riješili spomenuti problemi potrebno je angažirati različita tijela, institucije i dionike hrvatskoga društva. U tome pogledu mladi najposposobnijima i najučinkovitijima u rješavanju navedenih problema smatraju različite intelektualce i stručnjake, a tek onda menadžere, političare i poduzetnike. Međutim, jasno se vidi da je to utopistička ideja, gdje bi najposposobniji imali vlast nad rješavanjem problema. Spomenutu je činjenicu teško realizirati jer u stvarnosti glavnu ulogu u rješavanju svih problema imaju političari. Isto tako, kada političari i traže savjet stručnjaka za rješenje određenoga problema, već je unaprijed određeno s „kojim“ će se stručnjacima surađivati. To sa sobom povlači činjenicu da političari uživaju sve manje povjerenje mladih. Kada se fokus stavi konkretno na one koje mladi smatraju odgovornima za pomoć u rješavanju njihovih problema, velik broj mladih odgovornim smatra upravo Vladu te navodi kako je njihova zadaća rješavanje društvenih i ostalih problema, kao i očekivanje od obrazovnih institucija da se dobiju kvalitetni temelji kako bi bili što bolje spremni za tržište rada (Ilišin, 2017). Jedan od vodećih problema koji zahtijeva detaljnu analizu i popravak je neusklađenost obrazovne politike Republike Hrvatske i potreba tržišta rada. Republika se Hrvatska u sklopu provođenja analiza tržišta rada bavi procjenom i predviđanjima kretanja tržišta rada te na temelju toga nastoji provesti reforme koje bi trebale promijeniti postojeće stanje. U sklopu tih analiza nastoji se potaknuti suradnja s poslodavcima kako bi se dobili podatci o deficitarnim i prezastupljenim zanimanjima i na temelju toga uskladila obrazovna politika s tržištem rada. Temeljem ove ideje izrađen je *Hrvatski kvalifikacijski okvir* koji bi trebao pomoći u uređenju kvalifikacija različitih zanimanja (Obadić, 2017). U središtu su *Hrvatskoga kvalifikacijskoga okvira* kompetencije koje osoba stječe tijekom obrazovanja i koje moraju biti usklađene s potrebama tržišta rada. Isto tako, u okviru je fokus stavljen na osiguranje kvalitetnoga obrazovanja koje je povezano s potrebama tržišta rada, jačanje hrvatskoga gospodarstva koje je povezano s ljudskim potencijalima, mogućnost cjeloživotnog obrazovanja, jednostavna procedura priznavanja inozemnih kvalifikacija u RH i obratno. Također, jedan od zadataka je povezati *Hrvatski*

kvalifikacijski okvir s Europskim kvalifikacijskim okvirom kako bi Hrvatska mogla konkurirati na europskome tržištu rada te da se potiče cjeloživotno obrazovanje kao preduvjet za nastavak obrazovanja ili zapošljavanja (Ministarstvo znanja, obrazovanja i športa, 2019).

3.2. *Promjene u visokome obrazovanju*

Kako bi visoko obrazovanje bilo usklađeno u svim europskim zemljama pokrenuta je reforma obrazovanja poznata kao *Bolonjski proces*. Republika se Hrvatska 2001. godine uključuje u proces, a 2005. godine svi studijski programi bivaju usklađeni. Noviteti koje sa sobom donosi *Bolonjski proces* su: tri razine studija, sustav ECTS bodova i nove akademske i stručne titule. Tri razine studija koje su utemeljene *Bolonjskim procesom* su: preddiplomska razina koja traje tri godine, diplomatska koja traje dvije godine te poslijediplomska razina. Sustav ECTS bodova označava opterećenje studenta koje je unaprijed određeno ishodima učenja. Isto tako, propisano je da studenti na svakoj razini studija moraju ostvariti određeni broj ECTS bodova. Tako je za preddiplomsku razinu predviđeno ostvarenje od 180 do 240 bodova, dok je za diplomatsku razinu predviđeno 60 do 120 bodova. Ukupan broj bodova na preddiplomskoj i diplomatskoj razini mora biti najmanje 300 ECTS bodova. Važno je napomenuti da student svoje stečene ECTS bodove može prenositi s jednoga sveučilišta na drugo. Naziv koji student dobiva završetkom određenoga stupnja može biti sljedeći: završetkom preddiplomske razine dobiva se naziv sveučilišnoga ili stručnoga prvostupnika, završetkom diplomatske razine stječe se naziv magistra ili stručnoga specijalista struke, a po završetku poslijediplomske razine, stječe se naziv doktora znanosti (Središnji državni portal, 2014).

3.3. *Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije*

Formiranjem *Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije* (2014), Hrvatski sustav visokog obrazovanja nastoji se uklopiti u europski kojeg odlikuje povezanost i usklađivanje visokoga obrazovanja, znanosti, inovacija i tehnologije. Isto tako, svrha visokoga obrazovanja je stjecanje kompetencija za obavljanje određenog zanimanja kao i za kreativan i inovativan rad. Različitim strateškim ciljevima nastoji se unaprijediti visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj. Uspješno ostvarenje ciljeva rezultirat će većom kompetativnosti hrvatskih stručnjaka, a time i većom konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva na europskom i globalnom tržištu. Znatno povećanje udjela studentske populacije ovaj cilj čini mogućim i ostvarivim. Kako bi se povećala kvaliteta sustava visokoga obrazovanja potrebno je povezati i uskladiti sve institucije i pojedince o kojima ovisi napredak sustava visokoga obrazovanja. Ono što

predstavlja prioritet i na što se stavlja naglasak je povećanje kapaciteta obrazovanja u STEM području. Sve ovo izrečeno dovelo je do planiranja ciljeva koji bi trebali ostvariti glavne odrednice *Bolonjske reforme* i time unaprijediti visoko obrazovanje. Jedan od ciljeva je *Prilagodba sadržaja studijskih programa jasno definiranim ciljevima učenja*. Drugim riječima, *Bolonjskom reformom* uvedeni su i novi programi na visoka učilišta. Međutim, problem je nastao u tome što je izostala komunikacija s drugim dionicima društva poput poslodavaca i drugih državnih tijela. To je rezultiralo velikim neskladom između studijskih programa, prihvaćanja od strane tržišta rada te općem doprinosu društva.

Stupanjem na snagu *Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru*, od studijskih se programa traži da osiguraju stjecanje potrebnih kompetencija te da se prilagođavaju i budu u korak s promjenama na tržištu rada i društva. Svi ishodi učenja svakoga od programa trebali bi biti provjerljivi kako bi se potvrdilo da su zadovoljeni ishodi učenja. Međutim, teško je provesti provjeru, jer ne postoji nikakav test, osim zapošljivosti. Ukoliko se gleda zapošljivost studenata, spomenute dvije stvari i nisu baš značajno povezane. Stoga, nužna je komunikacija i dobar odnos između poslodavaca i visokoobrazovnih institucija jer to doprinosi modernizaciji studijskih programa koji onda omogućuju stjecanje potrebnih kompetencija, a koje su potrebne kako bi osoba konkurirala na tržištu rada (Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, 2014).

3.4. Kvaliteta visokog obrazovanja

Svaka država ima određen dio financijskih ulaganja koji odlazi u obrazovni sektor. Od velike je važnosti jesu li ta ulaganja efikasna, odnosno, ostvaruje li društvo profit od ulaganja u visoko obrazovanje. Hrvatska stoji loše na tom području jer znatno manji dio financijskih sredstava ulaže u znanost i obrazovanje nego što je to predviđeno. Drugim riječima, u *Strategiji znanosti, obrazovanja i tehnologije* predloženo je da bi se trebala povećati financijska ulaganja u znanost i obrazovanje za 0, 15% BDP-a što bi iznosilo oko 517 milijuna kuna (vrijedi za 2016. godinu). Međutim, danas su ta financijska sredstva znatno manja od predloženoga te iznose 0, 025% ukupnoga BDP-a (Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2018). Kvaliteta svakoga visokoga učilišta vrednuje se prema kriterijima koji se odnose na rad institucije koji ona provodi kako bi pružila što bolje uvjete obrazovanja. Pod tim parametrima podrazumijeva se: ukupan broj upisanih studenata, broj studenata koji su upisali prvu godinu, broj studenata koji su završili, prosjek trajanja studija, prosječni uspjeh u toku studiranja, odustajanje od fakulteta, broj studenata koji su zaposleni u znanstveno- obrazovnim djelatnostima, nastavne obveze studenata/ica. Navedeni se kriteriji kombiniraju te se dobivaju indikatori koji ukazuju na uspješnost obrazovnoga procesa, a tu spadaju: broj studenata koji su diplomirali i ukupan

broj studenata, omjer studenata upisanih na prvu godinu i diplomiranih studenata, omjer sveukupnoga broja studenata i zaposlenih (Horvat Novak i Hunjet, 2015). Kada se govori o studentima koji su završili fakultet na preddiplomskoj razini, to je ujedno i pokazatelj koliko se povećao broj visokobrazovnoga dijela stanovništva. Republika Hrvatska ima visok prag završavanja studija. Unatoč ovoj činjenici, u usporedbi s Europskom Unijom, Hrvatska zaostaje za ostalim članicama (Horvat Novak i Hunjet, 2015). Dakle, u međunarodnoj usporedbi Hrvatska nema visok udio studenata, ali statistike pokazuju da on polako raste. Tako se primjerice broj upisanih u razdoblju od 1990- 2004. godine povećao za 82%, a 2004. godine upisano je 128 670 studenata/ica (Babić, Matković i Šošić, 2006). Ovaj se rastući trend upisanih na visoka učilišta i dalje nastavlja pa tako Državni zavod za statistiku (2015) donosi podatak da je 2014/2015. godine upisano 148 747 studenata na visoka učilišta, a broj i dalje raste jer je 2018/2019. godine upisano 158016 studenata na visoka učilišta (Državni zavod za statistiku, 2019). Što se tiče lakoće zapošljavanja, u Hrvatskoj postoji tendencija da visokoobrazovani lakše ulaze na tržište rada, lakše pronalaze posao te je manja vjerojatnost pada u nezaposlenost. Međutim, valja napomenuti da kod visokoobrazovanih kadrova postoje razlike u lakoći pronalaska posla među različitim strukama. Često spominjan primjer su stručnjaci iz područja društveno-humanističkih znanosti, koji znatno teže pronalaze posao u struci, za razliku od stručnjaka u STEM područjima koji se lakše zapošljavaju jer su njihovi profili traženiji na tržištu rada (Babić, Matković i Šošić, 2006).

3.5. *Čemu teže hrvatski studenti?*

Još u procesu studiranja studenti/ice imaju percepciju o njihovima izgledima za zapošljavanjem po završetku studija. Zahvaljujući globalizaciji i umreženosti današnji studenti/ice imaju dobar pregled ponude obrazovnoga sustava i poslova na tržištu rada. Motivacija za upisom na željeni studij potaknuta je različitim faktorima. Jedan od njih je socijalno podrijetlo. Ono utječe na upis na fakultet i to na dva načina. Prvi je nejednak pristup resursima. Drugim riječima, nejednakost šansi snažno utječe na postignuća koja će osoba ostvariti. Drugi faktor je status obitelji koji određuje obrazovne strategije i tendenciju da će pojedinac ukoliko dolazi iz obitelji višeg statusa, prije upisati fakultet nego netko iz obitelji nižeg statusa (Boudon, 1974. prema Potočnik, 2008). U istraživanju provedenome na uzorku populacije studenata Sveučilišta u Zagrebu rezultati pokazuju da studente/ice pri upisu na određeni fakultet motiviraju različiti faktori. Najviše od njih navodi da je odabir određenoga fakulteta vezan uz željeno zanimanje ili interes oko određenoga zanimanja. Nakon toga, kao razlog navode slučajnost ili neuspjeh na drugim fakultetima i najmanje navode utjecaj drugih

osoba poput obitelji i prijatelja (Potočnik, 2008). Godine 2014. objavljena je studija o studentskoj populaciji u Republici Hrvatskoj pod nazivom *Profesionalne aspiracije i svijet rada u očima hrvatskih studenata*. U studiji je objavljeno kako studenti u elemente koji olakšavaju zapošljavanje percipiraju osigurano mjesto u obiteljskome poslu (studenti društvenih, tehničkih i biomedicinskih znanosti), vlastiti trud i znanje, kojima pripada i odličan uspjeh tijekom studiranja, a u najvećoj mjeri navode ga studenti humanističkih, a najmanje studenti/ice tehničkih, biotehničkih i prirodnih znanosti. Konkurentnost struke na tržištu rada posredovana je trima faktorima vezanima uz profesiju, a to su sveučilište, područje znanosti i uspjeh tijekom studija (Potočnik, 2014). U najvećoj mjeri studenti/ice biomedicinskih znanosti gledaju na konkurentnost struke kao olakšavajući faktor, dok studenti društvenih i humanističkih znanosti u najmanjoj mjeri. Kada se gleda zaposlenje u stranim poduzećima, studenti humanističkih znanosti iskazuju najveću naklonost ovome faktoru. Ovu tezu objašnjava činjenica da u kategoriju humanističkih znanosti pripada velik broj studenata određenoga jezika koji tijekom studija svladavaju komunikacijske vještine nekoga jezika (Potočnik, 2014).

Kada se gledaju aspiracije u pogledu odlaska u inozemstvo, Potočnik (2014) iznosi kako najveću naklonost ovome daju studenti humanističkih znanosti, a najmanje studenti biomedicinskih znanosti. Razlog koji objašnjava ovu situaciju je vjerojatnost lakoće pronalaska posla. Isto tako, studenti humanističkih, ali i tehničkih i prirodnih znanosti pokazuju u najvećoj mjeri težnje za odlaskom van granica RH, ali ne zauvijek, dok studenti biotehničkih znanosti imaju ovakve težnje u najmanjoj mjeri. U faktore koji otežavaju zapošljavanje navodi se traženost struke. Najveći strah u pogledu pronalaska posla iskazuju studenti koji su završili gimnazije te na studijima humanističkih znanosti. Najmanji broj studenata koji izražavaju strah od nepronalaska posla su iz skupine biomedicinskih i tehničkih znanosti. Sljedeći faktor koji je percipiran kao onaj koji otežava zaposlenost je nedostatak radnoga iskustva i to u najvećem broju od strane studenata tehničkih znanosti jer njihova zanimanja zahtijevaju vještine u praktičnome radu. U usporedbi s njima, ovo se javlja u malome broju kod studenata/ica prirodnih i društvenih znanosti (Potočnik, 2014). Za razliku od studenata društvenih, tehničkih, biotehničkih i humanističkih znanosti, kod samoprocjene rentabilnosti zapošljavanja, studenti biomedicinskih znanosti su u znatno većoj mjeri samouvjereniji. Može se reći da su hrvatski studenti orijentirani ka ostvarenju bazičnih ciljeva kao što su završavanje fakulteta, zapošljavanje te osiguranje pristojnoga života. U manjoj mjeri iskazuju aspiracije u pogledu kreativnosti, društveno-korisnoga rada, nastavka školovanja. Što se tiče ograničenja u ostvarenju ciljeva, studenti/ice prepreke percipiraju kao vanjske, odnosno, one koje su povezane

s lošom situacijom u Hrvatskoj. Zanimljivo je da studenti/ice kao prepreke ne percipiraju vlastite odluke i postupke (duljina studiranja, zabava) (Potočnik, 2014). Budući da studenti imaju na umu prepreke koje ih mogu dočekati tijekom studiranja, očekuje se da imaju određenu predodžbu vlastitih mogućnosti i zapošljivosti. Međutim, statistike pokazuju upravo suprotno. Prevagnuće broja upisanih u korist društveno-humanističkih znanosti te statičnost ostalih znanstvenih područja, dok su potrebe tržišta rada u potpunosti suprotne. Sve ovo navedeno dovodi do zaključka da srednjoškolci ne obraćaju pozornost na mogućnost zaposlenja kod odabira fakulteta. Dakle, današnji mladi imaju relativno tradicionalne apiracije u pogledu obrazovanja. Drugim riječima, cilj im je završiti fakultet kako bi sebi osigurali kvalitetniji život. Unatoč tome što će imati više obrazovanje od svojih roditelja, zbog postojeće situacije ono im ne jamči i visoku kvalitetu života (Potočnik, 2014).

3.6. *Profesionalni ciljevi i usklađivanje s potrebama tržišta rada*

Uz motivaciju, Potočnik (2008) je u svome istaživanju ispitala mišljenje studenata/ica o lakoći pronalaska posla u pojedinim strukama. Mišljenja studenata/ica razlikuju se ovisno o pripadnosti pojedinim područjima znanosti. Studenti/ce Sveučilišta u Zagrebu prilično su optimistični u pogledu pronalaska posla po završetku studija. Svaki od studenata navodi razloge lakog i teškog pronalaska posla. Kao razloge lakog pronalaska posla, studenti su naveli sljedeće: vlastiti trud, dobar položaj struke, promjene na bolje u RH. Visoko samopouzdanje, optimističnost u pogledu zapošljavanja i vjera u isplativost mukotrpnoga rada u najvećem broju pokazuju studenti društvenih i humanističkih znanosti, a nakon njih slijede tehničke i biotehničke znanosti. S druge strane, kao razloge teškoga pronalaska posla studenti navode: vlastite nedostatke, loš položaj struke i visoku stopu nezaposlenosti u struci, lošu administraciju i lošu političku situaciju (korupcija). Isto tako, studenti humanističkih znanosti u najvećem broju smatraju da će teško pronaći posao zbog lošeg položaja struke .

Kao jednu od aktivnih mjera zapošljavanja mladih Vlada je uvela Stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, poznato kao „stažiranje“. U početku mjera nije bila velikodušno prihvaćena, ali s vremenom su je mladi počeli prihvaćati. Cilj ove mjere je stjecanje radnog iskustva mladih u zvanju za koje su obrazovani. Ono zbog čega ova mjera nije primamljiva je novčana isplativost. Naime, novčana naknada iznosi 2400 kuna uz dodatne putne troškove. Visokobrazovani mladi različito reagiraju na ovu mjeru, od pozitivnih komentara pa do negativnih. Već je neko vrijeme situacija takva da su mladi primorani prihvatiti ovu mjeru, jer je za njihovu situaciju najbolje rješenje. Poslodavac je isto tako dužan osigurati mentora pripravniku, a pripravnik je privremeno „našao posao u struci“. Mladi koji ne prihvate ovu

mjeru, već zasnivaju radni odnos, odmah stječu konkretno iskustvo i postaju konkurentniji na tržištu rada u odnosu na mlade koji su na stručnom osposobljavanju. Međutim, u RH je trend takav da bez radnoga iskustva nema pronalaska posla u struci i to se vrti u krug. Stoga, mladi su sve više otvoreniji u prihvaćanju ove mjere (Obadić, 2017). Često se dogodi da je tržište rada prenapučeno određenim profilima stručnjaka i iz tog razloga brojni mladi ostaju nezaposleni. Stoga, potrebno je povećati upisne kvote na onim visokim učilištima koja obrazuju zanimanja za kojima je velika potražnja na tržištu rada. S druge strane, potrebno je smanjiti ili barem ne povećavati upisne kvote na visokim učilištima koja obrazuju zanimanja za kojima je niska potražnja na tržištu rada (Babić, Matković i Šošić, 2006). Izorno stručno tijelo koje donosi odluke o svim važnim znanstvenim, stručnim, umjetničkim i akademskim pitanjima zove se Senat sveučilišta. Isto tako, Senat odlučuje o upisnim kvotama, pravilima upisivanja i studiranja u pojedinim znanstvenim, stručnim i umjetničkim područjima. Najčešće upisne kvote zrcale želje visokoškolskih institucija, a ne potreba tržišta rada za stručnjacima iz različitih područja (Babić, Matković i Šošić, 2006). Sveučilište odobrava broj upisnih mjesta za studente za osobne potrebe kao i za izvanredne studente koji jedan dio svojega studiranja samostalno financiraju. Između ove dvije grupe studenata vodi se tržišno natjecanje između pojedinih fakulteta među kojima dominiraju društveno-humanističke znanosti. Humanistički studiji se pokazuju znatno jeftinijima u tom pogledu od primjerice fakulteta prirodnih i tehničkih znanosti. Stoga, humanistički studiji na takvoj politici temelje zaradu za razliku od drugih studija. Ovakva upisna politika rezultira mogućnošću narušavanja kvalitete studiranja na pojedinim fakultetima kao i obrazovanje stručnjaka iz područja koja hrvatskome tržištu rada nisu potrebna u tolikom broju (Babić, Matković i Šošić, 2006). Već je ranije spomenuto kako postoje razlike u poteškoćama u zapošljavanju kod visokoobrazovanih različitih struka. Razlog tome je u neusklađenim upisnim kvotama koje rezultiraju velikim brojem stručnjaka iz pojedinih znanosti koje tržištu jednostavno nisu potrebne u tolikom broju (Babić, Matković i Šošić, 2006).

4. Istraživačka pitanja

1. Koji su razlozi motivacije upisa i studiranja pojedinih znanosti iz društveno-humanističkoga područja studenata/ica na Sveučilištu u Zadru?
2. Kakva je predodžba vlastite struke i mogućnosti koje ona nudi?
3. Kakav pogled na budućnost imaju studenati/ce društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru, s obzirom na trenutno iskustvo studiranja i općenito situaciju na tržištu rada u Republici Hrvatskoj?

5. Metoda i uzorak

Za potrebe ovoga istraživanja odabrana je metoda fokus-grupe. Spomenuta metoda koncipirana je na način da usmjeri više ljudi na određenu temu ili problem te da se ispituju različita stajališta o određenome problemu ili temi. U fokus-grupi sudjeluje 6 - 9 ljudi koje nalazi i kombinira moderator (voditelj fokus-grupe, istraživač) ovisno o temi i podacima koje mora prikupiti. Postoje određene značajke vezane uz fokus-grupu: rasprava, komunikacija unutar fokus-grupe mora biti potaknuta od moderatora. Ono čemu se daje velika važnost je grupna dinamika, odnosno zajednička mišljenja i pogled na situacije i probleme, a ne daje se toliko pozornosti individualnome pogledu. Kod provođenja fokus-grupe pažnja se obraća na tri elementa: planiranje pri čemu se gleda na svrhu i cilj istraživanja, zatim provedba, odnosno, vođenje razgovora kojim se prikupljaju podatci te na kraju tumačenje prikupljenih rezultata (Milas, 2005). Ono što je prednost kod ove metode je rasprava koja se razvije među sugovornicima i koja nastaje uslijed iznošenja odgovora svakog od sudionika/ca. Isto tako, rasprava i tijek fokus-grupe uvelike ovisi o moderatoru, odnosno, kvalificiranom istraživaču koji vodi fokus-grupu i za cilj ima prikupiti podatke koji su mu relevantni za istraživanje. Od iznimne je važnosti pomno odabrati sugovornike/ice i paziti na raspored sjedenja za stolom kako bi se potaknula interakcija među sugovornicima (Petrić, 2018).

Gledano u globalu, fokus-grupe su izrazito dobre za ispitivanje stavova, mišljenja i ideja o svakodnevnim, neosjetljivim temama kao što je i tema ovoga rada, odnosno, studenti/ice društveno-humanističkih znanosti i njihovo iskustvo studiranja. U svrhu ovoga istraživanja provedene su četiri fokus-grupe sa studentima/icama četiri različitih odjela društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru. U ovome istraživanju, fokus-grupa bila je najbolja metoda jer se radilo o već poznatoj temi te se htio dobiti dublji uvid u nju i to od strane studenata/ica društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru. Dakle, radi se o temi koja je dio naše svakodnevice i o kojoj se stalno govori. Iz toga razloga odabrana je metoda fokus-grupe jer se njome, kao što je već spomenuto, mogao dobiti dublji uvid u temu i ujedno i informacije od sugovornika/ica koje bi se anketom znatno teže dobile. Još jedna pozitivna stvar zbog koje se ova metoda pokazala efikasnom je to ta što su sugovornici/ice bili znatno opušteniji i time otvoreniji za razgovor te je to potaklo i bolju razpravu među sugovornicima/icama. Sugovornici/ce kada čuju tuđa mišljenja i komentare reagiraju na to te ih to potiče na još dodatno iznošenje vlastitih stavova. U tijeku fokus-grupe razvila se dobra komunikacija među sugovornicima/icama te je atmosfera bila opuštenija, a time se smanjila artifizijelnost koja je često prisutna kod drugih metoda (primjerice intervjuja). Također, još

jedan od razloga odabira ove metode je što je ona pružala mogućnost dobivanja različitih mišljenja, percepcija i iskustava od sugovornika/ica u isto vrijeme. Time se dobio dublji uvid u već svima poznatu temu, a izbjegla se suhoparnost podataka. Za potrebe fokus-grupe konstruiran je protokol koji se sastojao od 12 pitanja, a ona su bila podijeljena u četiri tematske cjeline. Pitanja koja su postavljena sugovornicima/icama nastala su na temelju ranijih istraživanja i različitih statističkih podataka o upisnim kvotama po pojedinima znanstvenim područjima, deficitarnima i prezastupljenima zanimanjima u svakoj županiji te podataka HZZ-a o potrebama tržišta rada. Fokus-grupe u prosjeku su trajale sat vremena, od čega je najdulja trajala 75 minuta, a najkraća 35 minuta.

Uzorak su činili studenti/ice društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru sa četiri različitih odjela: Odjel za germanistiku, Odjel za talijanistiku - smjer prevoditeljski, Odjel za klasičnu filologiju te Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Ove četiri grupe uključivale su sveukupno 25 sugovornika/ica. Korišteni uzorak je namjerni jer su spomenute grupe pomno odabrane iz razloga što su prema statističkim podacima stručnjaci iz područja germanistike, talijanistike i klasične filologije podzastupljeni te su ta zanimanja deficitarna. Drugim riječima, svake godine smanjuje se broj upisanih studenata u odnosu na upisnu kvotu. S druge strane, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja nema pad u broju upisanih studenata/ica u odnosu na upisne kvote. Štoviše, statistike pokazuju da je zanimanje učitelja razredne nastave suficitarno. Dakle, odabrani su sugovornici iz redova struka koje su deficitarne i koje su suficitarne kako bi se utvrdila njihova percepcija studiranja, vlastite struke te pogled na budućnost koje je povezano s potrebama tržišta rada.

Svi sugovornici/ice upoznati su sa svojim pravima prije početka fokus-grupe kao i s ciljem i svrhom istraživanja te su bili suglasni s time. Svaka fokus-grupa snimana je mobitelom, a materijali su dostupni jedino istraživačici koja garantira svu etičnost u provedbi istraživanja. O snimanju fokus-grupa sugovornici/ice su bili obavješteni te ih se na samome početku zamolilo da se predstave i kažu u dvije rečenice ono što smatraju važnim o sebi. Također, sugovornici/ice su bili zamoljeni da prije nego bilo što kažu, prvo istaknu svoje ime pa ostalo kako bi se olakšalo transkribiranje. Nadalje, sugovornicima/icama je zajamčena potpuna anonimnost te su njihova imena šifrirana.

6. Rezultati istraživanja i rasprava

Rezultati provedenih fokus-grupa identificirani su prema odgovarajućim tematskim i analitičkim kodovima². Dakle, svaka je fokus-grupa snimana i kasnije je izrađen transkript snimke uz pridržavanje svih etičkih načela. Budući da je protokol podijeljen na tematske cjeline, može se reći da je svaka fokus-grupa već na samome početku bila kodirana. Drugim riječima, analiza podataka napravljena je prvo prema tematskim kodovima, nakon čega su slijedili deskriptivni kodovi gdje su opisani odgovori sugovornika/ica. Naime, nastojale su se prikupiti informacije studenata/ica društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru o njihovome iskustvu studiranja, viđenju vlastite struke i mogućnosti koje ona daje te njihovome pogledu na budućnost. Temeljem deskriptivnih kodova svih grupa koje su činile uzorak, napravljeni su i analitički kodovi koji su prikazani kao zaključak svih kodova na deskriptivnoj razini.

6.1. *Ljubav prema znanosti koja se studira ili „nešto drugo“?*

Ovom grupom pitanja nastojalo se utvrditi koje su aspiracije studenata/ica u pogledu upisa fakulteta, koji su razlozi upisa određene znanosti iz društveno-humanističkoga polja te što ih u svemu tome motivira.

Na samome početku valja istaknuti što to zapravo motivira studente za upis na određeni fakultet, u ovome slučaju, upis određene znanosti iz društveno-humanističkoga polja. Već ranije spomenuto, Potočnik (2008) navodi kako studenti prvenstveno upisuju fakultete jer su potaknuti interesom za to područje. Tek nakon toga slijede razlozi poput upisa „da se obavi red“, drugoga izbora te utjecaja obitelji ili prijatelja. U istraživanju vezanom uz ovaj rad, rezultati također pokazuju slične aspiracije studenata. Naime, studenti/ice Sveučilišta u Zadru kao glavni razlog upisa na fakultet navode interes, odnosno, da im je to želja iz djetinstva te da istinski izražavaju ljubav prema području vlastitog studiranja i kako njime žele doprinjeti boljitku društva.

„Ja sam upisala ovaj studij zato što želim promijeniti svijet. Mislim da je previše ljudi koji rade u školi i koji su demotivirani i ne znaju iz kojeg razloga rade u školi, ako ne žele raditi u školi. Mislim i s lošim iskustvima iz svoje osnovne škole i sad s iskustvima s prakse zapravo shvaćam

²Prilog 2.

da možda ti možeš promijeniti svijet i biti dobar učitelj, ali ko zna. Mislim, uvijek trebamo poći od sebe pa što bude.“ (S_1)

Također, malo drugačije od ranije spomenutih nalaza, studenti/ice Sveučilišta u Zadru podjednako kao razlog upisa na fakultet navode da im je to bio jedini preostali izbor. Naime, to su studijske grupe s niskim prioritetom upisa. Drugim riječima, ukoliko to nije bio prioritet pri upisu i kada se gleda prosječan odabir spomenutih studijskih grupa, on zauzima tek 5. mjesto u prioritetima kod upisa³. Kada se uzima u obzir činjenica da je moguće odabrati deset fakulteta i poredati po prioritetima, spomenuti smjerovi u svemu tome zauzimaju u prosjeku sredinu. Može se tvrditi da ukoliko ne postoji „istinski“ interes i ljubav za navedenim strukama, one se ne upisuju, već ih učenici/ice upisuju ukoliko se ne uspije upisat na neke druge, popularnije studije.

Dakle, može se tvrditi da u slučaju studenata/ica u Zadru primarni razlog upisa podjednako zauzima i interes za određeno područje, kao i mogućnost upisa jedino „tog“ smjera radi nedovoljno skupljenih bodova za upis na željeni smjer i težnje da se upiše neki drugi izbor.

„Ovaj trenutno fakultet koji studiram nije bio moj prvi izbor. Ja sam tila upisat psihologiju i pošto nisan upala, onda mi je idući izbor, prije svega bila pedagogija, jer je to nekako povezano i onda sam se uz pedagogiju misla što ću i onda sam se ipak odlučila za njemački pošto sam cijeli život povezana s Njemačkom jer sam rođena gori i živila sam prvih sedam godina svog života gori i onda sam se tako odlučila. Iman lipa sjećanja vezana na djetinstvo i Njemačku i smatram da nisam požalila, smatram čak da je dobro što je propao moj prvi izbor jer mislim da iman više mogućnosti s ovim i to tek sad uviđam.“(S_2)

Zanimljivo je kako nitko od studenata nije naveo pritisak roditelja ili utjecaj prijatelja kao razlog upisa na fakultet.

Kao što je spomenuto u teorijskome dijelu, postoji nesrazmjer u upisim kvotama društveno-humanističkih znanosti i potreba tržišta rada. Drugim riječima, u tom području ima znatno više stručnjaka nego što tržište rada može apsorbirati. Potočnik (2014) u svojoj studiji *Profesionalne aspiracije i svijet rada u očima hrvatskih studenata* iznosi kako mladi u velikome broju upisuju znanosti iz društveno-humanističkih područja, ali da oni isto tako imaju najveći problem u zapošljavanju. Državni zavod za statistiku (2019) izdaje podatak da u 2018/2019. godini prema broju upisanih na visoka učilišta prednjače studiji iz društvenoga područja s

³ Vidi: <https://www.educentar.net/HR/Study/AZVO/>

43,1%, a slijede ih tehničke znanosti, ali sa znatno manjim brojem upisanih 26%. Slično mišljenje kao i mladi u studiji dijele studenti/ice Sveučilišta u Zadru te navode kako je teško uopće konkurirati s društveno-humanističkim znanostima na tržištu rada u odnosu na ostale znanosti.

„Mislim sad... Učiteljice, prosvjeta u Hrvatskoj je općenito na najnižoj mogućoj razini koja postoji za razliku od drugih zemalja di su učitelji čak važniji od doktora, jer su učitelji ipak ti koji obrazuju ljude za dalje, ali očito nitko to ne shvaća, bar ne u ovoj državi. A posao.. mislim, svi su mi rekli da neću nać posao, da od ovoga nema kruha pa sad, što bude, bude...“ (S_1)

Nadalje, kada se govori o rentabilnosti i mogućnostima konkuriranja na tržištu rada, studenti/ice jednoglasno izražavaju mišljenje o boljoj situaciji u inozemstvu i širokome spektru mogućnosti. Unatoč boljim mogućnostima u inozemstvu, sugovornici su bili suglasni u tome da se može uspjeti i u Hrvatskoj, ali je potrebno uložiti znatno više truda i vremena i biti izrazito strpljiv u čekanju isplativosti truda.

„Znači ja mislim da se ovdje može nać posao i definitivno ću ovdje završiti diplomski i preddiplomski i vratit se u rodni grad⁴, odakle i dolazim. Ja mislim da se posao može nać, plus da sam uzela dva smjera koja su prisutna i u osnovnoj školi i srednjoj, tako da kad tad netko mora poč u mirovinu. Ako ne, u početku se radi na pet, šest škola i tako se neka satnica ostvari i kasnije se uleti u neku školu i dobije se za stalno.“ (S_4)

Potočnik (2017) donosi podatak kako je sve više mladih otvoreno za selidbu u druga mjesta ukoliko im se pruži prilika za zaposlenje. Takvo mišljenje je zastupljeno kod mladih iz svih dijelova Hrvatske, osim kod mladih iz Grada Zagreba. Mladi iz Grada Zagreba preferiraju tražiti posao u mjestu stanovanja. Sugovornici/ice na mobilnost kod traženja posla gledaju kao problem te iskazuju kako u Hrvatskoj postoji potreba prvotne mobilnosti i mijenjanje velikog broja radnih mjesta, prije nego što se dobije „nešto konkretno“ i siguran posao. Kao još jedan od problema kod zapošljavanja u Hrvatskoj, sugovornici/ice navode centralizaciju i kako se sve slijeva u Zagreb te da su tamo zapravo najveće mogućnosti, dok u ostalim dijelovima Republike Hrvatske nema takvih pogodnosti za uspjeh.

„Sve se to odnosi na te europske institucije i da bi tu radio ti se trebaš odselit negdi van i nema baš mogućnosti da radiš odakle jesi ili u tako nekim manjim sredinama, nego prvo moraš u

⁴U izvornom obliku navedeno je ime grada koje je šifrirano iz etičkih razloga

Zagreb da bi uopće surađivao s tim agencijama ili se moraš odseliti negdi u Europu tako da bi to mogao uopće raditi, tako da nije baš bajno.“ (S_3)

6.2. Znanosti nesvodive na ekonomski profit

Gledajući razvoj znanosti kroz povijest može se tvrditi da je glavna zadaća bila obrazovanje kako bi cjelokupna društvena zajednica harmonično funkcionirala te je time znanost doprinosila općemu dobru. Međutim, danas se od svega, pa tako i od znanosti očekuje određeni profit te da se dobije nešto materijalno što bi imalo razmjensku vrijednost. Ukoliko nema tržišne vrijednosti, društvo će to odbaciti kao nepotrebno. U ovoj priči na udaru se nalaze društveno-humanističke znanosti. Često se postavlja pitanje ima li znanost uopće onu prijašnju funkciju obrazovanja za opće dobro i je li državna vlast odustala od ulaganja u znanost i napredak? Ono što valja imati na umu je to da društveno-humanističke znanosti mogu vlastodršcima pružiti brojne informacije za donošenje kvalitetnih i učinkovitih odluka (Peračković, 2016). Kada se govori o percepciji vrijednosti društveno-humanističkih znanosti studenata/ica Sveučilišta u Zadru, sugovornici/ice navode da ono što se cijeni u određenoj državi je slika njezinih građana. Drugim riječima, vrijednosti koje se cijene, a time i područja znanosti pitanje su mentaliteta ljudi, odnosno, građana te ovisno o ustaljenom mišljenju među njima, cijene se i društveno-humanističke znanosti.

„Ja mislim da se sve društveno-humanističke znanosti i bilo koja druga znanost, u biti, isprepliću i da je prekopotrebno oboje, zato što...aaa.... To je nama jedna profesorica govorila. Nije bitno jel jezik, sociologija, psihologija, stvar je te radničke etike koja potječe upravo iz tih društveno-humanističkih znanosti tako da netko ima više crtu za ovo, netko ima više crtu za ono, al oboje je jednako potrebno i mislim da je to stvar mentaliteta države što se više cijeni. Smatram da se kod nas u Hrvatskoj možda više cijeni bilo koja druga znanost, nego mi sami, al dok druge države koje više cijene to znanje tipa Finska koja je baš fokusirana na obrazovanje i odgoj svojih građana. Oni su fokusiraniji na te društveno- humanističke znanosti jer su svjesni da iz toga nastaje ostalo.“ (S_2)

Također, među sugovornicima/icama vlada mišljenje kako su društveno-humanističke znanosti dio etike svakoga čovjeka te zahtijevaju ulaganje i rad čovjeka na sebi i kao takve doprinose boljitku društva. Unatoč tome što su od iznimne važnosti za društvo te pridonose napretku društva, karakteristika društveno-humanističkih znanosti je i ta da ne donose materijalnu korist te ljudi ne mogu ostvariti ekonomski profit od njih.

„Naravno da smatram društveno-humanističke znanosti ispravnom odlukom i u smislu posla i u smislu društva jer one obrazuju moral i etičke usmjerenosti koje svaki radnik i poslodavac moraju opsluživati, barem u normalnom društvu i svijetu.“ (S_5)

Sugovornici/ice su suglasni s ovom činjenicom te izjavljuju kako je to problem koji sa sobom povlači još jedan negativan trend. Naime, upravo zbog svega ranije navedenoga, društvene znanosti padaju u „drugi plan“ i od ljudi su percipirane kao manje vrijedne. Drugim riječima, doživljene su kao „niža klasa“ u usporedbi s drugim znanostima.

„Ja bih rekla da je to stvar mentaliteta, jer prije dvije godine sam bila kod jednog člana obitelji na FESB-u na promociji i tu je bio njezin prijatelj koji je sada na doktoratu na FESB-u u Zagrebu i pitao me što studiram, ja kažem talijanski, a on: „fuj, ne bih to nikad mogao završit“, tako da ono, sve je stvar šta kome leži, a šta se tiče toga kako ljudi gledaju na društveno-humanističke znanosti, mislim da su itekako potcijenjene u odnosu na tehničke. Ali isto tako, mislim da u svaki faks moraš uložiti truda i ništa ne možeš završiti bez truda i mislim da nije opravdano to što nas se cijeni manje nego primjerice tehničke znanosti.“ (S_6)

Već ranije spominjana, Potočnik (2014), u svojoj studiji o hrvatskim studenima donosi podatak kako studenti kao jednu od prepreka za ostvarenje profesionalnih ciljeva navode osobnu nemotiviranost. Slične informacije daju i studenti/ice Sveučilišta u Zadru. Drugim riječima, sugovornike/ice se pitalo koliko vremena i truda ulažu u vlastito obrazovanje, uglavnom izjavljuju da to varira s obzirom na motivaciju. Međutim, u globalu izjavljuju da ulažu premalo vremena i truda te da bi mogli puno više. Isto tako, jedna od karakteristika sugovornika/ica je da su svi „kampanjci“ u pogledu učenja, odnosno, da uče samo kada je to potrebno i to je većinom prije ispita. Međutim, sugovornici/ice su također suglasni/e u tome da vjeruju u isplativost truda te da će sva muka, trud i vrijeme koje ljudi ulažu u obrazovanje, jednoga dana zasigurno biti nagrađeni. Ono zbog čega oni ne ulažu dovoljno truda i vremena u cjelokupno obrazovanje je nedostatak motivacije zbog pretrpanosti programa.

„Nije sad da radim nešto previše za faks i to, osim eto toga što nas tjeraju da idemo na predavanja i što trebam nekad pisati te domaće i to, ali to je jedino što radim, dokle ne dođe drugi, šesti i deveti mjesec i onda se tek uhvatim učenja. Ali to što su one rekle, previše nas forsiraju za neke gluposti i to i onda bubamo neke gluposti napamet koje ćemo ionako zaboravit za dva dana, umjesto da nam daju vremena da se sami posvetimo nečemu iz tog područja što već studiramo i da se bavimo s tim i da se možda nađemo u tome i da nam to bude zanimljivo. A ovako samo radimo iste stvari i samo se vrtimo po istome i učimo nebitne informacije, ali

trud se kad tad isplati. Tako da i ako se uči jednu večer prije, ako netko može tako, to će se kad tad isplatit. “ (S_4)

6.3. *„Svi smo jednaki, ali neki su jednakiji od drugih“ -Imamo li svi iste šanse za uspjeh?*

Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014) zadaje ciljeve koji se nastoje postići kako bi se unaprijedilo visoko obrazovanje u Hrvatskoj te kako bi se bilo u koraku s europskim trendovima visokoga obrazovanja. Tako je za jedan od ciljeva postavljena potreba da se moderniziraju programi visokoga obrazovanja te da se prilagode tržištu rada. Time je u prvi plan došlo područje STEM znanosti te se njima daje prioritet. Potaknuto ovom činjenicom od sugovornika se tražilo da analiziraju društveno-humanističke znanosti u odnosu na tehničke te kakav je njihov položaj jednih u odnosu na druge. Dakle, uspoređujući društveno-humanističke znanosti s ostalim znanostima, a posebice tehničkim, sugovornici/ice su suglasni u odgovoru kako su i jedne i druge podjednako vrijedne. Drugim riječima, oni smatraju da društveno-humanističke i tehničke znanosti ne valja svrstavati u isti koš, već su to dva zasebna područja koja se ne mogu uspoređivati prema istim kriterijima. Jedne i druge znanosti su od iznimne važnosti i svaka na svoj način doprinosi boljitku društva. Jedna od glavnih razlika između ova dva polja je ta da društveno-humanističke ne donose materijalnu korist i upravo zbog toga stavlja se preveliki fokus na tehničke znanosti. Tako su i stručnjaci iz područja tehničkih znanosti cijenjeniji na tržištu rada te se nalaze u privilegiranom položaju, dok stručnjaci iz područja društveno-humanističkih znanosti ostaju po strani te ih se smatra „nižom klasom“, a njihov završeni fakultet i područje rada često su predmet izrugivanja te su podcijenjeni.

„Mislim da se danas u društvu općenito veća vrijednost polaže na tehničke znanosti, budući se u tim poljima danas lakše pronalazi zaposlenje. Osobno se ne slažem s takvim vrednovanjem, smatram da su oba područja jednako vrijedna i važna za razvoj i napredak u društvu te da mu svaka doprinose na svoj način. Mislim da su, gledajući kroz povijest, sve tehnološke inovacije pratile i nove ideje i promišljanja na području humanističkih znanosti i umjetnosti. “ (S_7)

Sveučilište u Zadru (2018) raspisalo je 2018/2019. godine natječaj za upis u prvu godinu preddiplomskih, integriranih studija temeljem rezultata državne mature ili razredbenoga postupka. Broj studenta spomenute godine koji se mogao upisati na Sveučilište u Zadru bio je 1477. Kada se govori o Sveučilištu u Zadru i njegovoj kvaliteti, sugovornici/ice se slažu oko mišljenja kako tijekom studija stječu izvrsne kompetencije te da su profesori koji predaju izuzetno kvalitetni i dobri u poznavanju vlastite struke. Isto tako, kao veliku prednost i pozitivnu

stvar navode studijske grupe koje se sastoje od malog broja studenata/ica, a to omogućuje kvalitetniju komunikaciju između profesora i studenta te veću pristupačnost i dostupnost profesora studentima pojedinačno. Također, uspoređujući zadarsko sveučilište, sugovornici/ice su se jednoglasno složili oko mišljenja da je zagrebačko sveučilište precijenjeno te da nije kvalitetno u mjeri kakvoj se čini.

„ S kime god sam razgovarala, a imaju završene jezike, su mi rekli da je puno kvalitetniji jezik ovdje, iako je u Zagrebu, veći standard, teže je upast, teži su možda ispiti, više se možda traži, ali ti se manje pruža, tako da smatram da tko god je ovdje upisao bilo koji smjer, općenito jezici, najviše, da nije pogriješio i da će dobit možda neko kvalitetnije znanje. Veći je trud profesora, profesori su stvarno pristupačni, spremni pomoć, a dok sam čula da se u Zagrebu ti profesori drže dosta visoko. Mislim dovoljan je primjer to što se najteže prebacit s bilo kojeg fakulteta na filozofski u Zagrebu. Traži se prosjek 4,0 ili ne znam 4,5 ja mislim. I Zagreb je precijenjen i drže se dosta nerealno visoko. Znači ja smatram da imamo stvarno kvalitetno Sveučilište.“ (S_2)

S druge strane, jedna od glavnih kritika Sveučilišta u Zadru koju navode sugovornici/ice je pretrpanost programa teorijskima kolegijima za koje smatraju da nemaju koristi, dok je premalo praktične primjene znanja. Drugim riječima, sugovornici/ice iznose da im je plan i program kolegija pogrešno koncipiran te da takvim načinom rada ne vježbaju kritičko mišljenje, već uče „šablonski“ činjenice u kojima ne vide smisao te sve to skupa ima negativan odraz na učenje i trud oko obrazovanja.

„ Smatram da uz preveliki opseg literature pisane na talijanskom jeziku, studentski vokabular ostaje malo iznad minimuma. Ono što želim reć je da uz pretrpanost predmeta i gradiva, premalo se koncentrira na ono najbitnije, a to je pričanje na talijanskom. Što se tiče talijanske gramatike, previše se daje važnosti onomu što se u talijanskom riječniku ne koristi u svakodnevnicima. Isto tak, nedostaje nam doticaja sa stranim lektorima i izvornim govornicima talijanskog jezika. Što se tiče jezičnih vježbi, lektorica raspolaže enormnim znanjem i odličan je profesor u prenošenju znanja, ali smatram da za tri ECTS boda itekako previše traži, što uvjeta za izać na ispit, to i ostalih manje važnih stvari.“ (S_8)

Općenito se govori kako je na tržištu rada previše stručnjaka iz područja društveno-humanističkih znanosti te da bi se trebale smanjiti upisne kvote. Međutim, to nije slučaj s tri grupe studenata/ica koje čine ovaj uzorak. Dakle, riječ je o germanistici, talijanistici i klasičnim jezicima za koje statistike pokazuju da je svake godine manje upisanih u odnosu na upisnu

kvotu. Tako je primjerice 2009/2010. godine upisna kvota na Odjelu germanistike bila 80, a upisano 72 studenata/ica. Trend smanjivanja se nastavlja pa je tako 2017/2018. godine upisna kvota iznosila 60, a tek 33 studenta/ica je upisano. Velik raskorak kod upisnih kvota i broja upisanih javlja se i na Odjelu za klasičnu filologiju gdje je 2009/2010. godine upisna kvota iznosila 30 studenata za latinski jezik, a upisano je tek 7 studenata/ica. Grčki jezik je tada imao upisnu kvotu od 20 studenata dok se upisalo njih tek 6. Upisne kvote su ostale jednake i u 2017/2018. godini, ali se broj upisanih studenata/ica smanjuje⁵. Isto tako, statistike pokazuju kako su upravo stručnjaci iz ovih područja u deficitu. Sugovornici/ice kao razlog za ovakav trend navode negativno prikazivanje društveno-humanističkih znanosti, odnosno, prikazivanje manje vrijednim znanostima. Isto tako, kao jedan od razloga navode kako učenici često imaju loša iskustva u srednjim i osnovnim školama koja ih onda priječe da upišu neku društveno-humanističku znanost. Također, studenti su prije upisa često loše informirani o fakultetu i mogućnostima te je time smanjen interes za upis na spomenute smjerove.

„Paa mislim da se učenicima ne budi ta nekakva ljubav prema jeziku i ne njeguje se ta strana, nego se uvijek udara po istom. Uvijek po tim prirodnim znanostima, posebno danas pošto se cijene te tehnološke stvari pa se forsira da se ide na FER i tako nešto tome slično. I mislim da učenici to ne vole i ne cijene dok uče jezike, posebno u srednjoj, jer jezik je jedan od predmeta koji se mora proć i eventualno imat neku dobru ocjenu radi prosjeka, a nije nešto čime bi se bavili.“ (S_9)

Općenito govoreći o situaciji u Hrvatskoj i mogućnostima mladih stručnjaka, sugovornici/ice su se složili oko mišljenja da situacija u Hrvatskoj prikazana u lošijem svjetlu nego što zaista jest. Drugim riječima, sugovornici/ice izjavljuju da je znatno brži put uspjeha u inozemstvu te on otvara brojne pogodnosti, ali da se isto tako može uspjeti i u Hrvatskoj. Potrebno je uložiti više vremena, truda i strpljenja u rad, ali uspjeh je moguć i u Hrvatskoj.

„Premda trenutna situacija u Hrvatskoj ne izgleda toliko optimistično, smatram da se mladi stručnjaci ne smiju lako obeshrabriti, ali niti pretjerano oslanjati na pomoć države. Smatram da je potrebno biti otvoren prema različitim opcijama i interdisciplinarnom radu, ne ograničavati se na okvire koji su zadani izborom određenog studija, već neprestano učiti, usavršavati se i prilagođavati zahtjevima tržišta koji se neprestano mijenjaju.“ (S_7)

Već ranije spomenuto, Ilišin (2017) u svojem longitudinalnome istraživanju donosi podatak da mladi u Hrvatskoj kao faktore uspjeha percipiraju različite „veze“ koje za sobom

⁵Izvor: <https://www.educentar.net/HR/Study/AZVO/>

povlače mito i korupciju, sreću i lukavost. Također, Gvozdanović i suradnici (2019) navode kako mladi u Hrvatskoj u faktore profesionalnoga uspjeha visoko pozicioniraju različita podmićivanja te nepotizam. Slično ovome, sugovornici/ice iznose kao obilježje situacije u Hrvatskoj je premalo brige i poticaja za mlade stručnjake, a zapošljavanje i dobivanje posla rješavaju se putem različitih veza i poznanstava.

„...Znači, tu nitko apsolutno ne mari za to što će se mladima pružit, prepušteni smo sami sebi i boli nekog briga kako ćemo i šta ćemo mi nakon ovog. Ovoj državi jednostavno nije stalo do tog, do mladih stručnjaka. Puno mladih ide van, u potragu za boljom prilikom jer mislim da svi imaju taj neki osjećaj da nikom nije stalo.“ (S_10)

U svojoj studiji, Potočnik (2014) iznosi kako mladi u svojim planovima za budućnost daju prvenstvo tradicionalnim ciljevima gdje kao prioritet naglašavaju završetak obrazovanja i osiguranje „pristojnoga“ života. Kada se govori o budućnosti i profesionalnim ciljevima studenata Sveučilišta u Zadru, sugovornici/ice jednoglasno iskazuju kao profesionalnu aspiraciju rad u struci nakon završenoga fakulteta. Uz rad u struci sugovornici/ice su otvoreni za određene alternative, a pod tim misle na rad i zapošljavanje u turizmu. Isto tako, izjavljuju kako su otvoreni za različita doškolovanja kao i odlazak u inozemstvo. Na odlazak u inozemstvo sugovornici gledaju kao novo iskustvo i stjecanje dodatnih kompetencija, ali isto tako svi naglašavaju namjeru povratka u Hrvatsku, ostanka i zapošljavanja u Hrvatskoj.

„Jedan od mojih ciljeva je nastavak školovanja na diplomskom i postdiplomskom studiju koji planiram dovršiti u inozemstvu. Nakon toga mi je najveća želja pronaći posao u struci. Premda mi je želja na neki način doprinijeti vlastitoj državi koja je investirala u moje školovanje, definitivno sam vrlo otvorena za mogućnosti zaposlenja u inozemstvu radi stjecanja novih profesionalnih i životnih iskustava. Smatram da bi taj korak, čak i ukoliko odlučim trajno ostati u Hrvatskoj, mogao biti vrlo koristan za produbljivanje znanja o područjima kojima se namjeravam baviti te mi omogućiti daljnji napredak u struci.“ (S_10).

6.4. Budućnost mladih- prilgodba ili bijeg

Posljednjom skupinom pitanja nastojalo se utvrditi kakva je percepcija budućnosti studenata/ica Sveučilišta u Zadru, kako gledaju na odlazak u inozemstvo te kako objašnjavaju trend da su najtraženija zanimanja u Hrvatskoj spremačica, kuhar, konobar i prodavač.

Potočnik (2017) u svojoj studiji donosi podatak o tome kako postoje dvije grupe mladih koji bi zauvijek odselili iz Hrvatske čim bi im se za to pružila prilika. Naime, to su mladi iz skupine

osnovnoškolaca i srednjoškolaca te nezaposleni mladi. S druge strane, skupina mladih koja više simpatizira ostanak u Hrvatskoj dolazi iz redova visokoobrazovanih. Kada se pitalo studente/ice Sveučilišta u Zadru što misle o odlasku u inozemstvo i potražnji posla u stranim poduzećima, sugovornici/ice su djelomično na to odgovorili u prethodnome pitanju. Međutim, može se reći da su suglasni oko mišljenja da u inozemstvu imaju veće šanse za bolji uspjeh, da će njihov rad biti cjenjeniji uz bolje plaće. Također, svi sugovornici/ice pozdravljaju odlazak u drugu zemlju te im uvijek stoji ta mogućnost na raspolaganju. Međutim, ono oko čega se isto tako slažu je da bi se svi jednog dana voljeli vratiti u Hrvatsku i tu se trajno zaposlit.

„Ne bih voljela raditi vanka u inozemstvu, možda je dobro otići na neko vrijeme, ali da ostanem cijeli život tamo, to ne bih htjela. Možda odem neko vrijeme u Njemačku, al sigurno bih se vratila tu u Hrvatsku.“ (S_11)

Sugovornici/ice iskazuju da je često slika Hrvatske iskrivljena te da se prikazuje gore nego što zaista jest te da nije nemoguće uspjeti.

„Ljudi često imaju krivu sliku o inozemstvu, jer dosta ljudi koji odu tamo i sa završenim fakultetom, moraju raditi neke obične poslove. Nisi ti sad tamo, a imam diplomu, to je moj smjer i to je to, nego se moraš itekako napatiti da bi došao na mjesto koje hoćeš. I uz to, nužno je znanje jezika, jer bez poznavanja jezika, ništa.“ (S_10)

Posljednjim pitanjem željelo se utvrditi mišljenje o razlozima deficita konobara, spremačica, kuhara i prodavača. Naime, statistike HZZ-a⁶ pokazuju kako su upravo ova zanimanja najtraženija, a sugovornici/ice izjavljuju kako je taj trend rezultat nedovoljne cijenjenosti navedenih zanimanja. Naime, ni jedno od spomenutih zanimanja nije fakultetsko te su podcijenjena od drugih. Štoviše, deficit se javlja jer je kako smatraju sugovornici/ice ljude stid obavljati spomenute poslove, jer se ovi poslovi smatraju „manje vrijednim“ i nižom klasom, a samim time i ljudi koji ih obavljaju. Isto tako, kao razlog navode taj da je Hrvatska turistička zemlja koja živi od sezone do sezone i da Hrvatska zapravo živi od tih poslova. Najveći problem je taj što u Hrvatskoj uopće nema kvalificiranih radnika za spomenuta zanimanja jer kao što je već spomenuto, to su poslovi percipirani kao „niži rang“ i nitko ih ne želi obavljati. Također, Hrvatska se susreće s problemom masovnog iseljavanja, svi odlaze u inozemstvo i nema radnika koji bi obavljali te poslove. Međutim, sugovornici/ice izjavljuju kako ljudi odlaze van

⁶ Vidi: Prilog 2.

u potrazi za boljim životom, a onda te iste poslove spremačice, konobara, kuhara i prodavača rade u nekoj stranoj državi, ali tada se na to ne gleda kao na „niži rang“ i bezvrijedni posao.

„Ja se slažem s ovim šta Kolegica⁷ govori da je danas jako lako doć na faks i onda dosta ljudi upisuje i onda studira po deset, petnaest godina. Jer takva su vremena došla da je jednostavno sramota reć da ti dijete ne ide na faks, nego je konobar ili tako nešto, a iz završene strukovne škole bježe vanka i zato i fali danas toliko tih zanimanja. I baš zato što smo mi taj mentalitet koji, kad ovdje ljudi ponude nekome da bude konobar ili čistačica, to je sramota, šta će reć susjedi, ovo, ono. A u Njemačkoj ribaš WC kao za veće pare, a gore je veći standard pa opet ne možeš toliko zaradit, ali, mislim, ti ribaš WC u Njemačkoj pa je to kao ok. Tako da ja mislim da je problem u našem iskrivljenom mentalitetu.“ (S_4)

⁷ U izvornom obliku navedeno je ime sugovornice koje je šifrirano iz etičkih razloga

7. Zaključak

U provedenome istraživanju čiji su rezultati prikazani u ovome radu cilj je bio opisati iskustvo studiranja studenata/ica društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Zadru, prikazati kako oni vide vlastitu struku i mogućnosti koje ona daje te utvrditi njihovu viziju budućnosti. Ovaj rad bi trebao poslužiti kao svojevrstan prikaz položaja društveno-humanističkih znanosti i studenata/ica spomenutih znanosti u današnjem svijetu i kao takav pokazati na što valja obratiti pažnju u potencijalnim reformama u budućnosti. U radu je spomenuto kako živimo u globaliziranome svijetu koji se mijenja svakog dana. Sa svim promjenama dolazi i do promjena na tržištu rada i potrebama za novim zanimanjima. Kako svijet napreduje te razvojem tehnologije sve više se naglasak stavlja na STEM područja i stručnjake iz područja prirodnih i tehničkih znanosti. Ovime su stručnjaci iz područja društveno-humanističkih znanosti „pali“ u drugi plan. Mišljenje i percepcija studenata/ica društveno-humanističkih znanosti iznimno je važna kako bi se uvidjelo s kojim problemima se studenti/ice susreću, kako gledaju na vlastitu struku i budućnost te to sve objedinjeno na jednom mjestu može pomoći u rješavanju problema u reformama obrazovanja u budućnosti.

Ono što se može zaključiti iz provedene četiri fokus-grupe sa 25 studenata/ica različitih odjela Sveučilišta u Zadru (Odjel za germanistiku, Odjel za talijanistiku - smjer prevoditeljski, Odjel za klasičnu filologiju i Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja) je da je kod upisa na fakultet glavnu ulogu odigrala ljubav prema tome što se studira. S druge strane, u jednakoj mjeri sugovornici/ice ističu da ukoliko im to nije bio prvi izbor, da su upisali fakultet „reda radi“ čisto da nešto studiraju. Kada se govori o rentabilnosti i konkuriranju na tržištu rada sugovornici/ice su suglasni oko toga da imaju veće šanse u inozemstvu u tom pogledu, ali isto tako da je uspjeh na tržištu rada moguć i u Hrvatskoj. Ono što ističu kao glavni problem Republike Hrvatske je centralizacija i potreba za promjenom velikoga broja radnih mjesta prije nekoga trajnijega zaposlenja. Također, svi ističu kako je općenito teško konkurirati s društveno-humanističkim znanostima na tržištu rada. Govoreći o vrijednosti društveno-humanističkih znanosti, sugovornici/ice iznose kako su podcijenjeni u odnosu na druge znanosti, ali da to ne bi trebalo biti tako jer su od iznimne važnosti za društvo i čovječanstvo općenito te doprinose njegovom napretku. Što se tiče njihovoga osobnoga ulaganja u vlastito obrazovanje, sugovornici/ice govore kako premalo daju u vlastito obrazovanje te da je razlog tome uglavnom pogrešan princip organizacije plana i programa koji djeluje demotivirajuće. Nadalje, sugovornici/ice govore o tome kako društveno-humanističke znanosti ne valja uspoređivati s tehničkim jer su potpuno različite te ih ne bi trebalo vrednovati po istim kriterijima. Govoreći o Sveučilištu u

Zadru, sugovornici/ice se slažu oko toga da ono pruža kvalitetne kompetencije te da su profesori iznimno stručni, a komunikacija između studenata i profesora je odlična. S druge strane, kao negativnu kritiku navode pretrpanost programa teorijskim, „nepotrebnim“ kolegijima koji im onemogućavaju da se posvete onome području koje ih zanima i da tako daju svoj maksimum. Isto tako, Sveučilište u Zadru prati još jedan negativan trend, a to je da se na pojedinim odjelima smanjuje broj upisanih u odnosu na upisnu kvotu. Sugovornici/ce objašnjavaju da je razlog tome prikaz društveno-humanističkih znanosti u negativnome svjetlu, loša iskustva u osnovnim i srednjim školama te manjak interesa među učenicima (budućim studentima) za ova područja. Analizirajući situaciju u Hrvatskoj i mogućnostima mladih stručnjaka sugovornici/ice navode kako se situacija u Hrvatskoj često prikazuje gorom nego što zaista jest. Slažu se da je u inozemstvu brži put uspjeha i veće mogućnosti, ali da se u Hrvatskoj uz dovoljno truda i strpljivosti može uspjeti. Njihovi planovi za budućnost vežu se uglavnom uz pronalazak posla u struci uz moguće alternative poput rada u turizmu koje u najvećoj mjeri navode studenti/ice jezika. Isto tako, otvoreni su za odlazak u inozemstvo na određeno, ali i povratak te ostanak u Hrvatskoj. Analizom potrebe tržišta rada prema podacima HZZ-a sugovornici/ce navode kako je razlog masovnoga deficita konobara, spremačica, kuhara i prodavača, hrvatski mentalitet i percepcija navedenih zanimanja kao „niže klase“. Iz ovoga razloga nema interesa za spomenute poslove, što uopće ne ide u prilog Hrvatskoj kao turističkoj zemlji koja zapravo živi od ovih poslova.

Uzevši u obzir svrhu ovoga rada, rezultati istraživanja mogli bi poslužiti u planiranju i provedbi različitih mjera u budućim reformama visokoga obrazovanja kojima bi se poboljšao položaj društveno-humanističkih znanosti, usklađivanje s potrebama tržišta rada te općenito „status“ studenata. Jedan od mogućih zaključaka može biti i da je nužna reforma visokoga obrazovanja kojom bi se popravilo postojeće stanje, jer će se u protivnom stanje sve više pogoršavati.

U radu je zbog opsega bilo teško obuhvatiti i ostale dionike obrazovanja (sveučilišne profesore, studente tehničkih znanosti, roditelje studenata...). Kako bi se mogli donositi čvrsti zaključci o spomenutoj temi, valjalo bi provesti daljnja kvalitativna istraživanja, ali i kvantitativna u kojima bi se uključilo i druge dionike visokoga obrazovanja te time donijeli čvrsti zaključci. Prikazano istraživanje polazi i kreće se u tom smjeru.

8. Prilozi

8.1. Prilog 1. Upisne kvote po znanstvenim područjima

Područje znanosti	2013/2014	2014/2015		2015/2016	2016/2017	2017/2018
Biomedicina i zdravstvo	10%	9%	10%	10%	11%	
Biotehničke znanosti	5%	6%	6%	6%	5%	
Društvene znanosti	45%	44%	44%	43%	43%	
Humanističke znanosti	7%	7%	7%	7%	7%	
Interdisciplinarna područja znanosti	2%	2%	2%	2%	2%	
Prirodne znanosti	4%	4%	4%	4%	4%	
Tehničke znanosti	25%	26%	26%	26%	26%	
Umjetničko područje	2%	2%	2%	2%	2%	
nije dostupno*	0%	0%	0%	0%	0%	
UKUPNO	100%	100%	100%	100%	100%	

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

8.2. Prilog 2. Protokol

1. ODLUKA/ RAZLOZI UPISA

1.1. Zašto ste odlučili upisati studij?

1.2. Kakva je Vaša percepcija zanimanja za koje se obrazujete (mislite li da je rentabilno, možete li njime konkurirati na tržištu)?

2. VRIJEDNOST DRUŠTVENO- HUMANISTIČKIH ZNANOSTI

2.1. Kakvo je Vaše viđenje studija društveno-humanističkih znanosti (smatrate li ga dobrom ili lošom poslovnom odlukom)?

2.2. Koliko truda i vremena ulažete u Vaše obrazovanje i mislite li da je to isplativo?

3. MOGUĆNOSTI ZAPOSLENJA

3.1. Što mislite o vrijednosti društveno-humanističkih znanosti u odnosu na primjerice tehničke?

3.2. Kakva je Vaša predodžba kvaliteta kompetencija koje stječete po završetku studija?

3.3. Mislite li da se Sveučilište u Zadru razlikuje od ostalih hrvatskih sveučilišta?

3.4. Vaše mišljenje o smanjenju broja upisanih u odnosu na upisne kvote.

3.5. Što mislite o trenutnoj situaciji u Hrvatskoj i mogućnostima mladih stručnjaka?

3.6. Kakvi su Vaši profesinonalni ciljevi? (nastavak školovanja, društveno - koristan rad, pokretanje vlastitog posla ili diploma i osiguranje kvalitetnog života)?

4. PERCEPCIJA BUDUĆNOSTI

4.1. Što mislite o odlasku u inozemstvo i potražnji posla u stranim poduzećima?

4.2. Kakvo je Vaše mišljenje o tome da su trenutno, prema podacima HZZ-a, najtraženija zanimanja konobar, prodavač, kuhar i spremačica?

8.3. Prilog 3. Kodna matrica

TEMATSKI KODOVI	DESKRIPTIVNI KODOVI
RAZLOZI UPISA	San iz djetinstva- to je poziv kojim je moguće mijenjati svijet i društvo na bolje, Drugi izbor: upis studijskog programa „reda radi“ ili se radi o jedinom smjeru na koji su primljeni, U inozemstvu veće mogućnosti zapošljavanja i napredovanja, mogućnost napretka i u Hrvatskoj, uz znatno više ulaganja truda i vremena, Problem centralizacije u Hrvatskoj (grad Zagreb) i potreba prvotne mobilnosti prije dobivanja stalnog zaposlenja, Poteškoća konkuriranja DH znanosti na tržištu rada
VRIJEDNOST DRUŠTVENO-HUMANISTIČKIH ZNANOSTI	Znanosti koje su cjenjenije pitanje su mentaliteta građana neke države, DH znanosti- dio etike svakog čovjeka, zahtijevaju ulaganje i rad na sebi, doprinose napretku društva, Potcijenjenost u odnosu na ostale znanosti, „niža razina“, Ulaganje premalo vremena i truda u rad- ovisno o trudu, vremenu i motivaciji, kampanjsko učenje, vjera u isplativost truda, Pogrešan princip organizacije plana i programa koji djeluje demotivirajuće
MOGUĆNOST ZAPOSLENJA	Društveno- humanističke znanosti ne bi trebale biti usporedivne s tehničkim znanostima- jednako su vrijedne, Tehničke znanosti cjenjenije- donose materijalnu korist u odnosu na DH, preveliki fokus na tehničke znanosti, ostale znanosti ostaju po strani. Sveučilište u Zadru pruža kvalitetna znanja i vještine, kvalitetni profesori koji predaju, dobra komunikacija između profesora i studenata,

	Negativne strane- pretrpanost programa teorijskim predmetima, premalo praktičnih predmeta i vježbi Smanjenje upisnih kvota na pojedinim DH odjelima- negativna tendencija radi prikaza DH znanosti u negativnom svjetlu, loša iskustva u OŠ i SŠ, studenti su prije upisa loše informirani, nema interesa Pogrešna percepcija stanja u RH- slika gora nego što jest, brži put uspjeha u inozemstvu, ali mogućnost uspjeha u RH uz više truda i upornosti, premalo brige i poticaja za mlade, zapošljavanje preko veze. Zapošljavanje u struci uz moguće alternative (rad u turizmu), mogućnost doškolovanja, otvorena mogućnost odlaska u inozemstvo, ali siguran povratak u RH i ostanak
PERCEPCIJA BUDUĆNOSTI	U inozemstvu bolje mogućnosti, brži put uspjeha, otvorena mogućnost odlaska u inozemstvo, ali sigurnog povratka i ostanka u RH Deficit konobara, prodavača, kuhara i spremačica- nedovoljna cijenjenost, ljudi se stide radit te poslove, Masovno iseljavanje- u inozemstvu rade iste poslove, RH je zemlja koja živi od sezone, navedena zanimanja percipirana kao niži rang RH živi od tih poslova, nema interesa za te poslove, nema učenih ljudi za navedena zanimanja
ANALITIČKI KODOVI	
Ljubav prema znanosti koja se studira ili „nešto drugo“?	
Znanosti nesvodive na ekonomski profit	
„Svi smo jednaki, ali neki su jednakiji od drugih“ -Imamo li svi iste šanse za uspjeh?	
Budućnost mladih- prilagodba ili bijeg	

8.4. Prilog 4. Najtraženija zanimanja

NAJTRAŽENIJA ZANIMANJA
Konobar
Prodavač
Kuhar
Čistačica
Pomoćni kuhar
Kuhinjski radnik
Vozač

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

9. Literatura

Babić, Zdenko, Matković, Teo, Šošić, Vedran (2006). „Strukturne promjene visokog obrazovanja i ishodi na tržištu rada“, *Privredna kretanja i ekonomska politika*, 16 (108): 26-65.

Barbarić, Damir (2013). „Znanost u službi globaliziranog tržišta“, Vijenac. Matica hrvatska, Zagreb.

Državni zavod za statistiku, (2015). „*Priopćenje: Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru akademske godine 2014./2015.*“, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/08-01-07_01_2015.htm (01.09. 2019.)

Državni zavod za statistiku (2019). „*Priopćenje: Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru akademske godine 2018./2019.*“, https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2019/08-01-07_01_2019.htm (01. 09. 2019.)

Gvozdanović, Anja Ilišin, Vlasta, Adamović, Mirjana, Potočnik, Dunja, Baketa, Nikola, Kovačić, Marko (2019). „*Istraživanje mladih u Hrvatskoj 2018/2019.*“ Zaklada Friedrich-Ebert https://www.fes-croatia.org/fileadmin/user_upload/FES_JS_KROATIEN_CROAT_WEB.pdf (10. 09. 2019.).

Horvat Novak, Dunja, Hunjet Anica (2015). „Analiza učinkovitosti visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj“ *Tehnički glasnik*, 9 (4): 461- 468.

Ilišin, Vlasta (2017). „Mladi pred izazovom: Kako uspjeti u hrvatskom društvu? *Dvadeset pet godina hrvatske neovisnosti- kako dalje?*“. Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, Zagreb.

Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar i Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu (2018). Sažetak studije: „*Kamo ide hrvatski znanstvenoistraživački sustav: prema racionalnoj reformi ili prema entropiji i urušavanju?*“ <https://www.pilar.hr/wp-content/uploads/2018/03/Sazetak.pdf> (05. 09. 2019.)

Milas, Goran (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Zagreb: Naklada Slap.

Ministarstvo znanja, obrazovanja i športa, 2019. „*Hrvatski kvalifikacijski okvir*“, <http://www.kvalifikacije.hr/hr/o-hko-u> (01. 07. 2019.)

Obadić, Alka (2017). „Nezaposlenost mladih i usklađenost obrazovnog sustva s potrebama tržišta rada“, *Ekonomski misao i praksa*, 1: 129- 150.

Peračković, Krešimir (2016). „Znanstvenik kao homo economicus i homo sociologicus versus homo academicus universalis“, *Filozofska istraživanja*, 36 (3): 581- 593.

Petrić, Mirko (2018). Kvalitativne metode istraživanja, Sveučilište u Zadru. Odjel za sociologiju. Zadar. Ak. god. 2017/2018. (Nastavni materijal)

Potočnik, Dunja (2008). „Izbor studija: motivacijska struktura upisa i očekivani uspjeh u pronalasku željenoga posla“, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 46 (3-4): 181-182.

Potočnik, Dunja (2014). "Profesionalne aspiracije i svijet rada u očima hrvatskih studenata. Sociološki portret hrvatskih studenata." Biblioteka Znanost i društvo. Institut zadruštvena istraživanja, Zagreb, <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/204/1/Sociolo%C5%A1ki%20portret%20hrvatskih%20studenata.pdf> (01. 08. 2019.)

Potočnik, Dunja (2017). „Sužene mogućnosti mladih u Hrvatskoj: perspektiva (samo)ograničavanja. Dvadeset pet godina hrvatske neovisnosti- kako dalje?“. Centar za demokraciju i pravo Miko Tripalo, Zagreb.

Sveučilište u Zadru (2018), „Odluka o raspisu natječaja o upisu na Sveučilište u Zadru u akad. god.2018./2019.“ http://www.unizd.hr/Portals/0/sluzba_dds/upisi_2018_19/Natjecaj_PD_red_rm_2018_19_20180416.pdf (01. 09. 2019).

Središnji državni portal, 2014. „Bolonjski proces“, <https://www.gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/visoko-obrazovanje/bolonjski-proces/227>(01. 07. 2019.).

Vlada Republike Hrvatske (2014), „Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije“, <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/news/2018-01/Nacrt-prijedloga-strategije-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije.pdf> (02. 08. 2019.) .

Vidulin- Orbanić, Sabina (2007). "Društvo koje uči": povijesno–društveni aspekti obrazovanja“ *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 2 (3): 51- 71.